HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

משום דהוה ליה [א]מצוה הבאה בעבירה [ב]שנאמר [1]והבאתם גזול ואת הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא [א]לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש [2]אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולאו דידיה הוא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש אלא לאו משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה וא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מאי דכתיב [3]כי אני ה' אוהב משפט [ב]שונא גזל בעולה משל למלך בשר ודם שהיה עובר על בית המכס אמר לעבדיו תנו מכס למוכסים אמרו לו והלא כל המכס כולו שלך הוא אמר להם ממני ילמדו כל עוברי דרכים ולא יבריחו עצמן מן המכס אף הקב"ה אמר אני ה' שונא גזל בעולה ממני ילמדו בני ויבריחו עצמן מן [ג]הגזל אתמר נמי אמר רבי אמי יבש פסול מפני שאין הדר גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה ופליגא דר' יצחק דא"ר יצחק בר נחמני אמר שמואל לא שנו אלא ביום טוב ראשון אבל ביום טוב שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול מתיב רב נחמן בר יצחק לולב הגזול והיבש פסול הא שאול כשר אימת אילימא בי"ט ראשון הא כתיב לכם [ד]משלכם והאי לאו דידיה הוא אלא לאו ביום טוב שני וקתני גזול פסול [ה](רבא אמר) לעולם ביום טוב ראשון ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שאול דלאו דידיה הוא אבל גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא וכדידיה דמי קא משמע לן אמר להו רב הונא להנהו [ו]אוונכרי [ג]כי זבניתו אסא מעכו"ם לא תגזזו אתון אלא לגזזוה אינהו ויהבו לכו מאי טעמא סתם עובדי כוכבים גזלני ארעתא נינהו

וקרקע

שנאמר והבאתם גזול וגו'. דאשכחן קרא דאוסר להביא מצוה בעבירה: **מה פסח אין לו תקנה.** לאחר זמן להקריבו שהרי מום קבוע עולמית הוא: **אף גזול.** ילפינן מינה דאין לו תקנה לאחר זמן ואפילו ביאוש דשמעינן ליה למריה דמייאש ואמר ווי ליה לחסרון כיס ואע"ג דלענין מקני אמרינן בבבא קמא (סח.) דקני ליה ביאוש והוי דידיה אפ"ה אקרובי למזבח לא: **שונא גזל בעולה.** בעולות שאתם מביאין לי אני שונא את הגזל שאתם גוזלים אותם ואע"פ שהכל שלי ואף מתחלה שלי היתה: **אתמר נמי.** דטעמא דמתני' בגזול בי"ט שני משום מצוה הבאה בעבירה: **לא שנו.** דגזול פסול: **מתוך שיוצא בשאול.** דהא בי"ט שני לא כתיב לכם למעוטי: **לעולם בי"ט ראשון.** ולא תידוק כדדייק' הא שאול כשר דכ"ש דשאול פסול ומתני' לא מיבעיא שאול קאמר: **אימא סתם גזילה.** מיד ואע"ג דלא שמעינן דאייאש: **יאוש בעלים הוא.** שהרי בפניו הוא גוזלו מידו ואין כח להציל: **קמ"ל.** דעד דשמעינן דאייאש לא קני ליה דמימר אמר השתא הוא דתקיף מינאי למחר תפסינא ליה בדינא: **אוונכרי.** תגרי כל דבר להשתכר בו כגון כלים קטנים מחטין ומסריקות ולולבין וקורין מרלי"ש: **כי זבניתו אסא מנכרים.** כשתקנו הדס מן הנכרים לאגוד בהן להושענא: **ליגזזו אינהו.** הם יחתכוהו מן המחובר ויתנוהו לכם: **מאי טעמא סתם עכו"ם גזלי ארעתא מישראל נינהו.** ושמא אותו קרקע מישראל הוה:

וקרקע

משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. והדתניא לקמן פ' לולב וערבה (ד' מג.) לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול משום שאול איצטריכא דבלאו לכם נפקא לן גזול משום מצוה הבאה בעבירה דאע"ג דקרא גבי קרבן כתיב הוא הדין בכל מצות דהוי דאורייתא כדמוכח בריש הגוזל קמא (ב"ק ד' צד.) גבי הרי שגזל סאה של חיטין וטחנה ואפאה והפריש ממנה חלה דאין זה מברך אלא מנאץ ° וא"ת לקמן (ד' לא:) דפסלינן לולב של אשרה ושל עיר הנדחת משום דמיכתת שיעוריה תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה ותו אמאי שרינן דלאו אשרה דמשה וי"ל דלא דמי לגזל דמחמת עבירת הגזל באה המצוה שיוצא בו אבל הני אטו מחמת עבירה שנעשית בו מי נפיק ביה ומיהו יש ספרים דגרסי' לקמן (ד' לה.) אמתני' דאתרוג של אשרה מ"ט משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה וגירסא משובשת היא אלא טעמא משום דמיכתת שיעוריה דאתרוג נמי בעי שיעור כאגוז או כביצה דאף על גב דאמרינן לקמן (ד' לא:) טעמא משום דלא גמר פירא מכל מקום בעינן דמינכר לקיחתה דמהאי טעמא פסלינן לקמן (ד' לה.) פלפלין ומיהו תימה בפרק כל שעה (פסחים ד' לה:) דתניא אין יוצא ידי מצה בטבל ודריש ליה מקרא תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה דקא אכיל איסורא ונפיק ידי מצה [ז]:

כי יקריב מכם אמר רחמנא ולאו דידיה הוא. תימה דבמרובה (ב"ק ד' סו:) ממעט גזול מדכתיב קרבנו והכא ממעט ליה מדכתיב מכם ואע"ג דאיכא דמוקי לה התם בגזל קרבן דחבריה מ"מ קשה למאן דלא מוקי ליה הכי ועוד קשה דהתם משמע דלפני יאוש לא צריך קרא דדריש קרבנו ולא הגזול וקאמר ה"ד אילימא לפני יאוש למה לי קרא ועוד קשה דהא מכם דרשינן בפ"ק דחולין (ד' ה. ושם) מכם ולא כולכם להוציא את המומר מכם בכם חלקתי ולא באומות ואע"פ שיש לומר דרישא דקרא מייתי הכא ומקרבנכם דסיפא דקרא קא דריש כמו שמפר"ת גבי לא תתחתן דסוף האומר בקדושין (ד' סח: ושם) לא משמע כן כלל וי"ל דהא דקאמר במרובה לפני יאוש למה לי קרא משום דלפני יאוש אין יכול להקדיש והרי הוא חולין כדאמרינן גזל ולא נתיאשו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדיש דאיש כי יקדיש את ביתו אמר רחמנא מה ביתו [ח]ברשותו כדאי' במרובה (ב"ק דף סח:) ואפילו מאן דפליג לא פליג אלא בבעלים אבל בגזלן גופיה מודה דאין יכול להקדיש והא דמייתי הכא קרא דמכם אע"ג דמביתו נפקא אורחא דגמרא בהכי דמייתי מכם משום דאי לא כתיב ביתו הוה מוקמינן מכם להך דרשה אבל השתא דכתיבי הני קראי אייתר ליה מכם להוציא את המומר ולבכם חלקתי ודכוותה אשכחן פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד: ושם) דדרשי' נגעים ביום מדכתיב וביום הראות בו ובפ"ק דמועד קטן (ד' ח.) מוקי לה לחתן דיש יום שאתה רואה ויש יום שאין אתה רואה וביום נפקא לן מדכתיב כנגע נראה לי ולא לאורי וכן בשילהי פרק שני דמגילה (ד' כ. ושם) דלא מוהלין אלא ביום דכתיב ביום השמיני ובפרק ר"א דמילה (שבת ד' קלב.) מוקי ליה ביום אפילו בשבת ולילה ממעט מדכתיב בן שמונת ימים ועוד איכא דכוותייהו בדוכתי טובא[ט]: **הא** קנייה ביאוש. וקרינא ביה (א) לכם משלכם משמע דקסבר ר' יוחנן יאוש כדי קנה וקשה דבמרובה (ב"ק ד' סח:) קאמר ר' יוחנן דתשלומי ארבעה וחמשה חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ואי יאוש קני אמאי חייב שלו הוא טובח שלו הוא מוכר דכי האי גוונא דייק התם לעיל (דף סז:) רב ששת אמילתיה דרב דקאמר כי נייס ושכיב רב אמר להא שמעתא ועוד דבהגוזל בתרא (שם דף קטו.) שמעינן בהדיא לר' יוחנן משמיה דר' ינאי דשינוי רשות ואח"כ יאוש לא קני ויש ספרים דגרסינן הכא הא קנייה ותו לא ואפילו גרסינן ביאוש יש לפרש דהכי קאמר הא קנייה ביאוש ושינוי השם כדאמרינן במרובה (שם דף סז.) הגנב והגזלן הקדשן הקדש ואפילו למאן דאמר יאוש לא קני משום דהא איכא יאוש ושינוי השם מעיקרא חולין והשתא הקדש וא"ת א"כ מאי פריך התם אביי לרבא דאמר יאוש קני מדכתיב קרבנו ולא הגזול ואמאי דחיק לשנויי דגזל קרבן דחבריה הא ממה נפשך התם קני דאיכא יאוש ושינוי השם ומ"מ מיפסיל להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה כדאמרינן הכא וכמו כן קשה בסוף ההיא שמעתא דדייק רבא דיאוש כדי לא קני מדכתיב קרבנו ולא הגזול ועולא נפקא ליה התם מגזול דומיא דפסח דלית ליה תקנתא וי"ל דאם איתא דיאוש כדי קני הוי שלו קודם הקדש ותו לא חשיב מצוה הבאה בעבירה וכן מוכח לקמן בשמעתין גבי [י](נכרי) וליקנינהו בשינוי השם משמע דאי קנו ליה מצו נפקי ביה ולא חשיב מצוה הבאה בעבירה אבל אי יאוש כדי לא קני ועל ידי הקדשן קא קני ליה דאיכא יאוש ושינוי השם השתא אז חשיב מצוה הבאה בעבירה וכולה שמעתין דלא חשיב מצוה הבאה בעבירה היכא דקני ליה מצינן למימר דקני קודם באגודה אפילו למאן דלא בעי אגד הא קני ליה קודם י"ט דהכתי לא חל חיוב מצוה ואי נמי אפילו בי"ט דלא דמי למקדיש דחל קנין והקדש ביחד והא דשמעינן ליה (ב) לעיל לעולא בהגוזל בתרא (שם דף קיד.) גבי פלוגתא דר"ש ורבנן בעורות של גנב ושל גזלן אי סתם גניבה יאוש בעלים או סתם גזלה קאמר דקאמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל קני התם איכא יאוש ושינוי השם כדאמרינן בההיא שמעתא דמרובה (שם דף סו:) דמעיקרא קרו ליה משכא והשתא קרו ליה אברזא והא דמשמע בריש הגוזל קמא (שם דף לד.) בההיא דגזל סאה דאף על גב דשינוי קונה חשיב מצוה הבאה בעבירה אף על פי שקנאו בשינוי מעשה קודם שבא לידי חיוב חלה התם דיחויא בעלמא הוא אי נמי שאני ברכה דאיכא נמי הזכרה לשם שמים ולפי שיטה זו צריך ליישב סוגיא דהניזקין (גיטין דף נה.) דאמר עולא דבר תורה בין נודעה בין לא נודעה אינה מכפרת וסוגיא דהגוזל בתרא וסוגיא דמרובה ור"ת מפרש בענין אחר משום קשיא דעולא אדעולא והרבה הארכתי במרובה ובפרק הניזקין (שם דף נה.): **מתוך** שיוצא בשאול יוצא בגזול. הכא דווקא שהוא מדרבנן לא חייש אמצוה הבאה בעבירה:

וקרקע

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ח מהל' לולב הלכה א טוש"ע א"ח סי' תרמ"ט סעיף א:
ז ב מיי' פ"ה מהלכות איסורי מזבח הלכה ז סמג לאוין שיט:
ח ג טוש"ע א"ח סימן תרמט סעיף א בהג"ה:

לעזי רש"י

מרצי"ש (מירצייר"ש). מוכרי סדקית, רוכלים.

רבינו חננאל

ובשאר הימים נמי לפני יאוש [א] דהא אינו שלכם, לאחר יאוש משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה, שנאמר כי אני ה' אוהב וגו'. אתמר נמי אמר ר' אסי, יבש פסול לפי שאינו הדר, גזול פסול משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה. ור' יצחק פליג ואמר, הני מילי ביום טוב ראשון, אבל משני ואילך, מתוך שיוצא בלולב שאול יוצא נמי בגזול אחר יאוש. **מיתיבי** על ר' יצחק ממתני' דקתני לולב הגזול והיבש פסול, ודייקינן מינה גזול פסול, הא שאול כשר, ושאול כשר לא משכחת ביום טוב ראשון דהא בהדיא כתיב לכם למעוטי אפי' השאול, אלא משני ואילך השאול כשר, ואפילו הכי גזול פסול. **ומשני רב** אשי מתני' לעולם ביום ראשון, ואיצטריך סד"א שאול ודאי לאו דידיה, אלא גם גזול אימא סתם גזילה דייאוש בעלים היא, וקנייה ביאוש ודידיה הוא, קמ"ל דלא. כדאמר ר' חייא לאונכרי, פי' כגון [ב] בית של נשיא הממונה בצרכיו, וכיוצא בנשיא אנשים חשובין, הממונין בצרכיהן נקראין [אונכרי]. אמר להו כי זבניתו אסא, ליגזו אינהו אסא, כי היכי דליהוי יאוש בידיהו דגוים ושינוי רשות בידייכו, דגוים גזלני נינהו

א) הדבר תמוה דהא ביו"ט שני לא בעי לכם רק הטעם משום מצוה הבאה בעבירה ואולי דאיזה ט"ס נפל בכאן וצ"ע.
ב) נראה דצ"ל פי' כגון הממונה בבית הנשיא בצרכיו וכיוצא בנשיא וכו'.

מסורת הש"ס

א) [ברכות מז: וש"נ], ב) ב"ק סז., ג) הגזול. רש"ל, ד) [לעיל כז: וש"נ], ה) [צ"ל אמר רבא ובהרא"ש ב"ק פ"י ססי' טו גרים רב אשי], ו) [צ"ל אונכרי פי' לשון פרסי עושי מלאכת הנשיא. ערוך], ז) [ועי' תוס' לעיל ט. ד"ה ההוא], ח) שלו. רש"א, ט) [וע"ע תוס' שבת קכח. סד"ה ונתן וכו'], י) [צ"ל אוונכרי],

תורה אור השלם

1. וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחוֹלֶה וַהֲבֵאתֶם אֶת הַמִּנְחָה הַאֶרְצֶה אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְיָ: מלאכי א יג
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַייָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב
3. כִּי אֲנִי יְיָ אֹהֵב מִשְׁפָּט שֹׂנֵא גָזֵל בְּעוֹלָה וְנָתַתִּי פְעֻלָּתָם בֶּאֱמֶת וּבְרִית עוֹלָם אֶכְרוֹת לָהֶם: ישעיהו סא ח

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה הא קנייה ביאוש וקרינא ביה מכם משלכם וכו': (ב) בא"ד והא דשמעינן ליה לעולא כצ"ל ותיבת לעיל נמחק:

גליון הש"ס

תום' ד"ה משום כו' וא"ת לקמן דפסלינן לולב של אשירה. זהו אינו קושיא כ"כ די"ל דצריך ליתן טעם לשמואל דלא ס"ל למצוה הבאה בעבירה ועכ"פ ביו"ט ב' דרבנן דמ"מ אשירה פסול משום כתותי וכו' ועדיפא יש להקשות דלמה לי קרא מן הבקר להוציא הנעבד תיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה: